

1. Закон України “Про цінні папери і фондову біржу” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Указ Президента України “Про Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку” від 12.06.1995 року № 446/95 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.Rada.gov.ua/laws/show/446/95>.
3. Закон України “Про державне регулювання ринку цінних паперів” від 1996 р. № 448/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.Rada.gov.ua/laws/show/448/96-ВР>.
4. Указ Президента України “Про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку” від 23.11.2011 року № 1063/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.Rada.gov.ua/laws/show/1063/2011>.
5. Global Pension Asset Study 2011// Towers Watson. – Р. 8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.Towerswatson.com/assets/pdf/966/GPAS2011.pdf>.
6. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення у 2010 році [Електронний ресурс] // Звіт про роботу Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України за 2010 рік. – С. 6. – Режим доступу : http://www.Pdf.gov.ua/fileadanin/dawnloads/dpn/npf_2011_01.pdf.
7. Закон України “Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи”. № 3668–VI від 08.07.2011 р. // Голос України. – 2011. – 13 вересня.
8. Аналіз запропонованої обов’язкової накопичувальної системи. Проект розвитку фінансового сектору – FINREP [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pension.kiev.ua>.
9. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Рецензенти:

Чикуркова А.Д. – доктор економічних наук, завідувач кафедри менеджменту організацій та адміністрування Подільського державного аграрно-технічного університету;

Печенюк А.В. – кандидат економічних наук, доцент кафедри соціальної економіки і інформаційних технологій Подільського державного аграрно-технічного університету.

УДК 336.71

ББК 65.20

Михайлів Г.В.

**СТРАТЕГІЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ
БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ**

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
кафедра менеджменту і маркетингу,
76052, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 82,
тел.: 0342596144,
e-mail: gala_mych@mail.ru

Анотація. Визначено сутність управління ліквідності банків і проаналізовано її вплив на фінансову стабільність. Досліджено основні фактори макроекономічного й мікроекономічного впливу на ліквідність банківської системи країни для вибору стратегії управління нею.

Ключові слова: банківська система, ліквідність, ризик, фінансова стабільність, стратегія.

Annotation. The essence of managing liquidity is defined and its impact on financial stability is analyzed. The basic macroeconomic and microeconomic factors impact on the liquidity of the banking system of the country to select the strategy management is analyzed.

Key words: banking system, liquidity, risk, financial stability, strategy.

Вступ. На сучасному етапі під впливом інтеграційних процесів, які відбуваються у світовому фінансовому просторі, для економіки України як ніколи актуальним є процес розбудови ринкових відносин і створення конкурентного середовища. Для активної інтеграції національної економіки у світове господарство вирішальне значення має стабільність банківської системи. Однією з найважливіших характеристик стабільності

банків є показники ліквідності. Вибір оптимальної стратегії управління ліквідністю банків особливо важливий тепер, коли українські банки працюють в умовах складних трансформаційних процесів у країні, що підвищує ризик їх діяльності.

Ліквідність банківської системи є одним із важливих об'єктів управління центральних банків усіх країн світу, що пов'язано з її роллю у функціонуванні банківської системи країни, а також у забезпеченні ефективності монетарної політики. Оптимальний рівень банківської ліквідності є передумовою ефективного виконання своїх функцій як окремим банком, так і всією банківською системою: він зумовлює їх надійність, фінансову стійкість і конкурентоспроможність.

Ліквідність банківської системи є її динамічним станом, який контролюється та регулюється центральним банком кожної країни на щоденній основі. Управління ліквідністю банківської системи – складний процес створення передумов забезпечення та підтримання оптимального рівня ліквідності банків на макрорівні. Оптимальним є такий рівень ліквідності, який дає можливість виконувати банківській системі свої грошові зобов'язання.

Проблемі управління ліквідністю банків присвячені праці таких авторів: Б.Пшика, О.Заруби, Н.Хіміча, Б.Івасіва, С.Козьменка, Л.Примостки, А.Мещерякова, М.Савлука, В.Колесникова, Л.Кроливецької, Т.Корнієнка, О.Лаврушина та ін. Але більшість з них досліджують управління ліквідністю через активи чи пасиви банку, при цьому питання збалансованого управління ліквідністю через активи та пасиви банків ще не достатньо досліджені.

Постановка завдання. Мета статті – вивчити вплив макроекономічних і мікроекономічних чинників для вибору стратегії управління ліквідністю банківської системи, а також комплексно проаналізувати підходи до регулювання ліквідності банківської системи з боку Національного банку України.

Результати. Стратегія управління ліквідністю – це розроблена заздалегідь і реалізована на практиці система послідовних заходів і варіантів рішень на випадок різних можливих ситуацій, яка б забезпечила необхідний рівень ліквідності банку. Це – одна із складових системи управління банківською ліквідністю. Згідно з вибраною банком політикою управління ліквідністю, розрізняють консервативну й агресивну стратегії. Якщо агресивна стратегія, коли банки свідомо йдуть на підвищення ризику задля максимізації прибутків, цілком оправдовувала себе в докризовий період, то під час кризи це призвело до негативних наслідків. Консервативна стратегія має на меті мінімізацію ризику ліквідності при стабілізації прибутків. Успіх банку в основному залежить від чітко визначеної й оптимально продуманої стратегії управління ліквідністю банку. Оскільки банки відрізняються один від одного розмірами, обсягами та специфікою операцій, репутацією, клієнтурою, то, відповідно, стратегія, обрана ними для управління ліквідністю, також буде різнитися. Але загальні положення цієї стратегії є однаковими для будь-яких банків.

Історично склалося так, що на практиці виокремлюють три головні методи управління ліквідністю банків, а саме: стратегію управління активами (метод накопичення ліквідності); стратегію управління пасивами (метод запозичення ліквідності); стратегію збалансованого управління активами й пасивами (метод збалансованого регулювання) [1, с.53].

У 60-х роках ХХ століття широко застосовувалася стратегія управління активами. За цим методом ліквідність банків повністю забезпечують шляхом нагромадження високоліквідних активів. У разі виникнення попиту на ліквідні кошти активи банку продають доти, доки не буде задоволено цієї потреби повністю [2, с.474].

Стратегія управління пасивами почала широко використовуватись у світовій банківській практиці в 60–70-х роках минулого століття. Цей метод передбачає залу-

чення в разі потреби необхідного обсягу ліквідних коштів на грошовому ринку. Ліквідні активи не накопичують, а спрямовують на отримання прибутку.

Характерною особливістю 80-х років стала нестабільність відсоткових ставок, а отже, і зростання відсоткового ризику банків. На зміну кредитному ризику в банківській діяльності прийшов ризик нестабільності відсоткової ставки. Це привело до розробки стратегії збалансованого управління активами й пасивами, яка й переважає нині у світовій банківській практиці. Сутність цієї стратегії полягає в тому, що частину попиту на ліквідні кошти задовольняють за рахунок нагромадження високоліквідних активів, а частину – через запозичення коштів.

В Україні управління ліквідністю банківської системи здійснює Національний банк України в процесі регулювання грошово-кредитного ринку за допомогою законодавчо визначених механізмів та інструментів. На сучасному етапі розвитку грошово-кредитної політики, відповідно до чинної нормативної бази, для забезпечення й управління ліквідністю Національний банк України може використовувати такі інструменти банківського нагляду, як економічні нормативи – насамперед ліквідності та адекватності капіталу, а також основні інструменти грошово-кредитної політики: обов'язкові резерви, процентну політику, операції з рефінансування банків, операції прямого й зворотного РЕПО, операції з обміну іноземної валюти на національну (своп), стабілізаційний кредит, операції з власними борговими зобов'язаннями, операції з державними облігаціями України, довгострокові кредити під заставу майнових прав на кошти банківського вкладу [3].

Регулюванню ліквідності банківської системи передують аналіз стану та чинників, що її зумовлюють. Ліквідність банківської системи формується під впливом факторів попиту на неї та багатьох зовнішніх і внутрішніх чинників її пропозиції. Попит на ліквідність формується сумарним обсягом обов'язкових резервних вимог, що зберігаються на рахунках банків у центральному банку, і вільною ліквідністю.

Об'єктом регулювання для центрального банку є вільна ліквідність банківської системи, яка може містити як оптимальну, так і надлишкову складові, а в окремих банках в умовах кризи ліквідності може бути взагалі відсутньою.

В останні роки найменший рівень вільної ліквідності спостерігався за станом на 1 листопада 2008 року: вільні резерви перевищили рівень обов'язкових резервних вимог лише на 17,1% порівняно з 87,4% на 01.10.2008 року, зменшившись при цьому на 9,1 млрд грн. Така ситуація свідчить про зміну в Україні структурної позиції профіциту ліквідності банківської системи її структурним дефіцитом унаслідок світової фінансової кризи, яка загострила негаразди, що накопичилися у вітчизняній банківській системі. Про рівень ліквідності банківської системи свідчить і такий показник, як відношення вільної ліквідності до грошової бази. В Україні протягом 2007 року значення цього показника коливалося в межах 9,0–13,3% [4].

У 2008 році ситуація з ліквідністю банківської системи в Україні суттєво погіршилася: зазначений показник знизився із 7,1% на початок року до 3,3% на початок червня. Із червня вільна ліквідність банків має тенденцію до зростання й на початок жовтня 2008 року становила 6,6%. У цілому зміни у вільній ліквідності банків відбуваються під впливом сумарних змін автономних чинників ліквідності, змін в обсягах обов'язкових резервних вимог, а також в обсягах монетарних операцій центрального банку, проведених з метою регулювання грошово-кредитного ринку. Чинники пропозиції ліквідності поділяються на автономні та неавтономні. Перші відображені в таких основних статтях балансу центрального банку: чисті іноземні активи, чисті зобов'язання уряду, готівка в обігу, інші чисті статті, які в сукупності формують автономну позицію ліквідності на ринку.

Нині Національний банк України реалізує свою грошово-кредитну політику у валютному режимі прив'язки гривні до долара США. В умовах відкритості вітчизняної економіки та значного припливу іноземного капіталу це зумовлювало необхідність проведення центральним банком валютних інтервенцій з купівлі долара США, що позначилося на зростанні ліквідності банківської системи [4].

В Україні поступовий перехід до гнучкого курсоутворення було прискорено через зростання напруження на фінансовому ринку, яке виявилось у збільшенні попиту на іноземну валюту, що створювало значний девальваційний тиск на курс гривні. Зростання гнучкості курсу гривні до долара США для суб'єктів економіки є сигналом про відмову Національного банку від політики прийняття валютного ризику на себе для підтримання курсової стабільності.

В аспекті впливу на ліквідність банківської системи України найпроблемнішим є чинник руху коштів на рахунку уряду (Єдиному казначейському рахунку) у Національному банку України. В Україні проблема впливу на ліквідність банківської системи Єдиного казначейського рахунку уряду полягає в непередбачуваності й важкопрогнозованості руху коштів за ним.

Серед внутрішніх чинників впливу НБУ на ліквідність банківської системи поряд із валютними інтервенціями слід виокремити обов'язкові резервні вимоги. Вони є складовою попиту на ліквідність банківської системи й прямо впливають на неї через установлену центральним банком норму обов'язкового резервування [5].

У процесі регулювання ліквідності банківської системи центральним банком об'єктом уваги є розрив, що виникає через невідповідність сукупного попиту на ліквідність. Нині для регулювання ліквідності банківської системи Національний банк використовує такі основні механізми рефінансування: кредити овернайт, надані через постійно діючу лінію рефінансування; кредити рефінансування, надані шляхом проведення тендера; операції прямого РЕПО з державними облігаціями України й операції своп.

Погіршення економічної ситуації у світі, з огляду на високий рівень вразливості економіки України, призвело до розгортання системної економічної кризи. Унаслідок зменшення як зовнішнього, так і внутрішнього попиту, відбулося істотне зниження обсягів виробництва в усіх головних секторах економіки, крім сільського господарства. Це призвело до падіння ВВП у 2009 році на 15,1% порівняно з попереднім роком. 2010 рік продемонстрував незначне покращення ситуації, проте банківська система зазнала колосальних збитків за часів кризи.

Проведемо аналіз діяльності банківської системи за 2006–2010 рр. У табл. 1 наведена інформація щодо кількості банків у банківській системі України та частки іноземного капіталу в ній за 2006–2010 роки [4].

Таблиця 1

**Динаміка кількісного складу банківської системи України
в період 01.01.2007–01.01.2011 рр.**

Показник	01.01. 2007	01.01. 2008	01.01. 2009	01.01. 2010	01.01. 2011
Кількість зареєстрованих банків	193	198	198	197	194
Вилучено з Державного реєстру банків	6	1	7	6	6
Кількість банків, що знаходяться в стадії ліквідації	19	19	13	14	18
Кількість діючих банків	170	175	184	182	176
з них: з іноземним капіталом	35	47	53	51	55
у т. ч. зі 100% іноземним капіталом	13	17	17	18	20
Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків, %	27,60	35,00	36,70	35,80	40,60

Як видно з даних табл. 1, починаючи з 2009 року кількість зареєстрованих банків зменшується. Також зменшується кількість діючих банків за рахунок збільшення кількості банків, що знаходяться в стадії ліквідації, і банків, вилучених із державного реєстру. На фоні зазначеної ситуації, за період аналізу значно зросла частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків на 13%, що пов'язано із значними вливаннями в статутні капітали банків з боку іноземних материнських банків за час кризи. На початок 2011 року частка іноземного капіталу в банківській системі України сягає 40,6%. Указана тенденція може свідчити про привабливість українського банківського ринку для іноземних інвесторів або вихід з ринку вітчизняного капіталу.

Аналізуючи власний капітал банків України, варто відмітити, що на 01.01.2011 порівняно з 01.01.2008 обсяг власного капіталу зріс на 5,2 млрд грн, або більше ніж у 3 рази. Таке зростання зумовлене в основному зростанням статутного капіталу на 1 19,6 млрд грн, або майже в 5,5 рази. За останні 2 роки банківська система була збитковою, що негативно вплинуло на обсяг власного капіталу. У розрізі груп збільшення власного капіталу продемонстрували банки 1 групи – капітал зріс на 51 млрд грн, або у 2,3 рази, причому статутний капітал цих самих банків зріс на 65 млрд грн, або майже в 4 рази. Це збільшення зумовлене значними вливаннями іноземних материнських компаній у статутні капітали українських банків для підтримки стабільності своїх структур. Друга група банків також значно збільшила статутний капітал (на 24 млрд грн, або більше ніж у 4 рази). Зазначену ситуацію легко пояснити тим, що найбільша кількість банків з іноземним капіталом розташовуються в першій і другій групах [8].

Варто відмітити, що банки 4 групи, не отримувачи кредитів рефінансування, зуміли збільшити обсяг власного капіталу у 2010 році на 31,78%. При чому 1 група банків збільшила цей показник лише на 12,41% при великих обсягах рефінансування. Можна сказати, що 4 група банків виходила з кризи без допомоги регулятора.

Однією з причин фінансової кризи в Україні є значне проникнення іноземного капіталу в економіку країни, у тому числі й у банківську систему. Україна виявилася неготовою до функціонування відкритих систем, а тому світова криза легко проникла в нашу країну.

Обмеження доступу до міжнародних фінансових ринків, зменшення показників прямих іноземних інвестицій і високий рівень попиту громадян на готівкові кошти в іноземній валюті призвели до різкої зміни показників руху капіталу (з підвищення на 9,5 млрд дол. США у 2008 році до дефіциту обсягом 11,79 млрд дол. США у 2009 р.). Обсяг чистого припливу прямих іноземних інвестицій у 2010 році був на 23,7% вищим, ніж у 2009 році – 5,8 млрд дол. США (4,2% від ВВП порівняно із 4% від ВВП у попередньому році), однак ще не досяг докризового рівня (6–7% від ВВП) [4].

Найбільшим реципієнтом прямих іноземних інвестицій залишається фінансовий сектор, у якому сконцентровано 33% іноземного капіталу.

На відміну від реального сектору, банківський у 2010 році загалом продовжував скорочувати свою зовнішню заборгованість – чисте погашення становило 1,8 млрд дол. США (у 2009 році – 7,6 млрд дол. США).

Така ситуація склалася в умовах низького попиту на споживчі кредити в Україні, з одного боку, а з іншого, – за умов відсутності достатньо надійних позичальників. Рівень покриття виплат за раніше залученими кредитами й облігаціями банківського сектору (rollover) в цілому за 2010 рік зріс до 90% [9].

Кредитуючи реальний сектор, українські банки надавали перевагу стабільним і надійним фінансовим інструментам. За рахунок цього, вкладення за депозитами в банках-нерезидентах протягом року зросли на 2,1 млрд дол. США (у 2009 році лише на 401 млн дол. США). Особливо значними темпами це відбувалось у IV кварталі 2010 року.

За попередні роки (2007–2010) НБУ активно використовував інструменти рефінансування для підтримки банків України. Тому вважаємо за доцільне оцінити обсяги та структуру операцій рефінансування на рівні всієї банківської системи України протягом останніх чотирьох років. За період аналізу найбільші обсяги кредитування банків спостерігались у 2008 році (222,3 млрд грн) і 2010 році (270,01 млрд грн). Порівняно з 2007 роком цей показник зріс більше ніж у 4 рази, а порівняно з 2009 р. – більше ніж у 3 рази. Це пов'язано з фінансовою кризою, загальноекономічною нестабільною ситуацією в країні та падінням рівня ліквідності банків України. Порівняно з 2008 роком у 2009 році спостерігалися досить незначні обсяги наданих кредитів (97,45 млрд грн), що можна пояснити покращенням ситуації в банківській сфері або, з іншої точки зору, вичерпанням банками можливості отримання кредитів від НБУ (банк має право отримати кредитів на суму, що не перевищує 50% регулятивного капіталу) [8].

У 2007 році найбільша кількість кредитів була надана шляхом проведення тендера з підтримання ліквідності на суму 1,9 млрд грн, а у 2008 році – через постійно діючу лінію рефінансування на суму 87,68 млрд грн. Стосовно 2009 року, то кредити рефінансування надавалися шляхом проведення тендера з розміщення депозитних сертифікатів на суму 83,75 млрд грн, аналогічно для 2010 року – найбільшу кількість коштів було надано через тендер з розміщення депозитних сертифікатів на суму 245,99 млрд грн. Указану тенденцію й такі значні обсяги можна пояснити надлишковою ліквідністю, яка була притаманна банківській системі в даний період. Таким чином, НБУ здійснював вилучення коштів з банківської системи за допомогою проведення тендерів з розміщення депозитних сертифікатів [9].

Стосовно процентних ставок, то слід зазначити, що зростання ставок рефінансування спостерігається, починаючи з 2007 року, у 2010 році ставки знизилась. Аналізуючи 2010 рік, варто відмітити, що найбільші ставки рефінансування за операціями овернайт.

Значні обсяги рефінансування заданим напрямом спостерігалися в кінці 2008 року, що говорить про активне втручання НБУ саме в цей період. Тоді ж з'являється інформація про банки, яким надано кредити рефінансування. Рефінансування від НБУ отримали як державні банки – “Укресімбанк”, “Ощадбанк”, так і ряд великих комерційних банків: “Приватбанк”, “Надра”, “Промінвестбанк”, “Альфа-банк”, “Укргазбанк”, “Фінанси та кредит”, “Укрпромбанк”, “Родовід Банк”, “Південний”.

Найбільший обсяг рефінансування одержали: банк “Надра” (7,1 млрд грн), “Промінвестбанк” (5,85 млрд грн), “Ощадбанк” (4,6 млрд грн), “Приватбанк Дніпро” (3,41 млрд грн), банк “Фінанси і кредит” (2,698 млрд грн), “Родовід Банк” (2,172 млрд грн), “Укрпромбанк” (1,348 млрд грн), банк “Фінансова ініціатива” (1,285 млрд грн), “Укргазбанк” (1,229 млрд грн) [10].

НБУ прийняв постанову № 367 від 11 листопада 2008 р., якою змінював механізм рефінансування банків, прописаний у постанові НБУ № 319 “Про додаткові заходи щодо діяльності банків” [11]. Ключовою нормою постанови № 367 стало те, що отримати рефінансування при відтоку депозитів зможуть тільки найбільші банки, а саме ті, які організовані у формі відкритих акціонерних товариств і сплачений статутний капітал яких складає не менше 500 мільйонів гривень. На той момент цим вимогам відповідали лише 16 банків із 181 діючих. Учасники ринку вважали, що решті банків варто розраховувати тільки на підтримку своїх акціонерів, а в разі її відсутності – розпродавати активи або залучати інвесторів, щоб уникнути банкрутства.

Програма “Фінансового оздоровлення», що існувала в кінці 2008 року, давала змогу банкам отримати кредит строком до одного року не менше ніж під 15% річних в обсязі до 60% регулятивного капіталу й 90% вартості поданого забезпечення.

Постановою № 328 від 16 жовтня 2008 року “Про внесення змін до Постанови № 319” НБУ також дозволив банкам у разі зменшення обсягу термінових депозитів на

2% протягом п'яти робочих днів отримувати від регулятора кредит на суму до 60% статутного капіталу банку з одночасним наданням як застави акції власників понад 5% [11]. Крім того, у разі відтоку депозитів у заставу потрібні 51% акцій банку. При кредиті на “оздоровлення” банку його обсяг більше не обмежується 60% регулятивного капіталу, а в заставу серед іншого приймаються акції власників понад 5% акцій.

За офіційними даними, у 2009 році НБУ надав комерційним банкам рефінансування на загальну суму 64,4 млрд грн [10]. Власний капітал банків 01.01.2010 становив 120,2 млрд грн. Це означає, що НБУ влив у банківську систему рівно половину власного капіталу банків. Крім цього, за 2009 рік банківській системі були надані кошти шляхом отримання трьома великими проблемними фінансовими установами коштів на поповнення власного капіталу: “Укргазбанк” – 3,2 млрд грн, “Родовід Банк” – 2,8 млрд грн і банк “Київ” – 3,5 млрд грн. Пізніше їх було докапіталізовано, зокрема, “Родовід Банк” отримав ще 5,6 млрд грн [10]. Загальна сума отриманих ними для збільшення власного капіталу коштів становила 21 млрд грн.

Незважаючи на досить серйозну фінансову допомогу НБУ, становище деяких фінансових структур виявилось невтішним. Станом на вересень 2010 року, тимчасова адміністрація працювала в 16 фінансових установах, а на 1 лютого 2011 – усього в 6 банках. Стосовно ще кількох закладів ухвалено рішення про ліквідацію.

Висновки. Таким чином, забезпечення ліквідності комерційних банків в умовах кризових явищ на фінансових ринках шляхом скорочення обсягу активних операцій хоча й дозволяє банківській системі підвищити свою надійність, проте є не вигідним для розвитку й підтримки стабільності національної економіки. Відповідно, виникає потреба обмеження надлишкової ліквідності банківських інститутів і підтримки її на природному рівні, згідно з раніше встановленими вимогами Національного банку України. Оскільки регулювання цього питання перебуває, знову ж таки, у компетенції НБУ, то першочерговими кроками в указаному напрямку повинні стати такі: обмежити нормативне збільшення розміру капіталу банків, бо це призводить до відволікання частини робочих коштів, що є неприйнятним в умовах кризи; збільшити можливості звернення банків за кредитами овернайт до НБУ порівняно з існуючими положеннями; тимчасово надати можливість пролонгації раніше отриманих банками кредитів рефінансування НБУ з метою забезпечення резервів фінансових ресурсів, які можна було б використувати для проведення поточних активних операцій.

Національному банку України необхідно врахувати уроки нинішньої фінансово-економічної кризи та сформулювати більш чіткий інструментарій щодо дотримання ліквідності комерційними банками, зокрема, у частині обмеження й недопущення надлишкової ліквідності.

1. Ларионова И. В. Управление активами и пассивами в коммерческом банке / И. В. Ларионова. – М. : Консалтбанкир, 2003. – 213 с.
2. Фалюта А. Удосконалення системи управління ліквідністю банків в Україні / А. Фалюта // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С. 471–476.
3. Хімич Н. О. Управління ліквідністю комерційних банків в умовах нестабільності фінансових ринків / Н. О. Хімич // Регіональна економіка. – 2008. – № 3. – С. 76–83.
4. Гребеник Н. Шляхи вдосконалення політики рефінансування Національним банком України / Н. Гребеник // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 10. – С. 3–4.
5. Давыдова Л. В. Теоретические аспекты проблемы финансовой стабильности коммерческих банков / Л. В. Давыдова, С. В. Кулькова // Финансы и кредит. – 2005. – № 2. – С. 2–6.
6. Жданов В. І. Грошові агрегати та забезпечення потреб ліквідності банківської системи в зоні Євро / В. І. Жданов // Формування ринкових відносин в Україні. – 2002. – № 4. – С. 41–46.
7. Коваленко В. В. Обґрунтування стратегії управління ліквідністю для забезпечення достатності ресурсного потенціалу банків / В. В. Коваленко, Ж. І. Торяник // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 8. – С. 106–110.

8. Міщенко В. І. Ліквідність банківської системи України: науково-аналітичні матеріали / В. І. Міщенко, А. В. Сомик. – К. : Нац. банк України, Центр наук. дослідж., 2008. – Вип. 12. – 180 с.
9. Основні монетарні параметри грошово-кредитного ринку України // Вісник Національного банку України за 2001–2008 рр.
10. Рефінансування від НБУ отримали 88 українських банків (оновлено) [Електронний ресурс] // Дзеркало тижня. – Режим доступу : <http://dt.ua/articles/55731>.
11. Костюк О. В. Моделювання поведінки ставок грошового ринку у форматі існуючої операційної структури монетарної політики НБУ / О. В. Костюк // Вісник Української академії банківської справи. – 2004. – № 2 (16). – С. 101–109.

Рецензенти:

Ткачук І.Г. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Криховецька З.М. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

УДК 336.225.674: 368.03

ББК 65.271.11-28

Попова І.В.

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В СТРАХОВИХ КОМПАНІЯХ

Київський національний економічний університет
ім. Вадима Гетьмана,
Міністерство освіти і науки, молоді та спорту
України,
фінансово-економічний факультет,
кафедра фінансів підприємств,
03068, м. Київ, просп. Перемоги, 54/1,
тел.: 0442815600, +380504320345,
e-mail: central@ic-globus.com

Анотація. Сформовано необхідність нового осмислення поняття внутрішнього фінансового контролю страхових компаній в умовах глобалізації та нестабільної економіки, що зумовлено впровадженням інформаційних технологій – сучасний тренд у модернізації діяльності страховиків, що дозволяють зрозуміти потенційні можливості оцінки роботи компанії за допомогою визначення найважливіших бізнес-процесів, усвідомлення безпосереднього впливу кожного з них на якість роботи та її фінансовий стан.

Ключові слова: страхові компанії, внутрішній фінансовий контроль, інформаційні технології, бізнес-процес, глобалізація, економічна нестабільність.

Annotation. The need for a new understanding of the concept of internal financial control of insurance companies was formed in the context of globalization and an unstable economy, what was caused by the introduction of information technology – current trend in the modernization of insurer's activity that allows us to understand the potential possibilities of evaluations assessment of company activity by identifying critical business processes, awareness of the direct effects of each on the quality of the work and its financial condition.

Key words: insurance companies, internal financial control, information technology, business process, globalization, economic instability.

Вступ. Сучасне трактування терміна “внутрішній фінансовий контроль”, на нашу думку, потребує нового осмислення з точки зору нестійкої економічної ситуації в країні та глобальних процесів. Розуміння, що успішність діяльності компанії все більше залежить від якості роботи всіх бізнес-процесів страховика, які потребують постійного вдосконалення сучасними ІТ і контролю їх виконання, усвідомлення, що кожний про-